

Janusz Molenda*

LUDNOŚĆ SOŁECTWA GÓRNA WOLA**

Sołectwo Górna Wola zajmuje powierzchnię 20,1 km². W pierwszym kwartale 2001 r. według danych Urzędu Gminnego w Szadku wieś liczyła 110 stałych mieszkańców, co stanowiło 1,4% ludności całej gminy (średnia gęstość zaludnienia — 5,5 osób/km²). Dla porównania średnia gęstość zaludnienia całej gminy Szadek w 1998 r. wynosiła 51 osób/km².

Sołectwo położone jest przy drodze wojewódzkiej z Łodzi do Szadku. Według najczęściej stosowanej regionalizacji fizyczno-geograficznej J. Kondrackiego jest to centralna część Wysoczyzny Łaskiej.

Przyrost naturalny w Górnej Woli w latach 1980-2000 oscylował wokół zera. Od 1990 roku Górną Wolę opuściło na stałe pięć osób. Kierunkiem migracji były, oprócz jednego przypadku, okoliczne miasta, co wiązało się z możliwością znalezienia tam pracy.

Biorąc pod uwagę miejsce pochodzenia, ponad 20% mieszkańców sołectwa to ludność napływowa — przede wszystkim z sąsiednich wsi. Jest to często związane z zawarciem związku małżeńskiego z osobą zamieszkującą Górną Wolę. Część ludności mająca miejskie korzenie przeniosła się do Górnej Woli ze względu na walory przyrodniczo-krajobrazowe. W większości napływ do omawianego sołectwa miał miejsce przed 1990 rokiem.

Struktura ludności według płci w Górnej Woli odznacza się znaczącą przewagą liczby kobiet nad liczbą mężczyzn. Wskaźnik feminizacji wynosi tu 126 (dla całej gminy Szadek — 102).

* Janusz Molenda jest doktorantem w Zakładzie Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej Uniwersytetu Łódzkiego.

** W artykule tym wykorzystano materiały zebrane i zestawione w pracy dyplomowej Joanny Kunce, *Sołectwo Górna Wola w gminie Szadek — monografia geograficzna*, wykonanej w 2001 r. w Zakładzie Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej UŁ (promotor: prof. dr hab. Tadeusz Marszał).

Największą różnicę liczebności płci odnotowywać można w przedziale 11–20 lat (74% to kobiety).

Kolejną cechą charakterystyczną dla sołectwa jest duża liczba mieszkańców powyżej 65 roku życia (14,4 %), podczas gdy według ONZ społeczeństwem starym jest już zbiorowość, gdzie liczba osób powyżej tej granicy wynosi ponad 7%.

Na każdego dorosłego (od 19 do 59 lat) mieszkańca sołectwa przypada 1 w wieku poniżej 19 lub powyżej 59 lat. Ma to różnorodne negatywne skutki — najważniejszy z nich to konieczność utrzymania wielu osób niepracujących przez pracujące. W sytuacji permanentnego kryzysu gospodarczego odczuwane jest to najbardziej dotkliwie właśnie we wsiach takich jak Górna Wola.

Porównanie liczby osób zawodowo czynnych, z liczbą osób w wieku produkcyjnym, pozwala określić wartość wskaźnika zawodowej aktywności ludności. Dla Górnej Woli wynosi on 53%. W praktyce oznacza to, że na 100 osób zawodowo czynnych, przypada aż 127 utrzymywanych przez osoby pracujące. Struktura zatrudnienia według płci potwierdza powszechnie obserwowaną na obszarach wiejskich tendencję, zgodnie z którą działalność rolnicza skupia mężczyzn, usługowa zaś kobiety.

Z 33 osób pracujących mieszkańców sołectwa 15 zatrudnionych jest w rolnictwie, 9 w usługach, 8 w przemyśle a 1 w budownictwie. Bezrobotni stanowią 12% ludności w wieku produkcyjnym. Jest to znacznie mniej niż średnio w gminie. Brak osób bezrobotnych w rodzinach rolniczych pozwala jednak przypuszczać, że faktyczny poziom bezrobocia jest wyższy. Mieszkańcy nie mając możliwości znalezienia pracy zgodnej z własnymi oczekiwaniami i przygotowaniem zawodowym pozostają w rodzinnym gospodarstwie rolnym. Warto również zaznaczyć, iż 70% bezrobotnych to mężczyźni.

Badania wykazały, że aż 40% ludności w wieku powyżej 15 lat pozostaje w stanie wolnym. Rozpatrując strukturę wiekową tych osób można dostrzec znaczący udział przedziału wiekowego 22–59 lat. Zjawiskiem powszechnym jest także samotność osób starszych, wynikająca z owdowienia.

Poziom wykształcenia osób powyżej 16 roku życia przedstawia się następująco:

- wyższe: 3,7%
- średnie: 38,3%
- zasadnicze zawodowe: 22,2%
- podstawowe: 27,7%
- nieukończone podstawowe: 8,6%

Struktura wykształcenia mieszkańców Górnej Woli na tle całej gminy wypada dość korzystnie. W sołectwie znacznie większy (o 15%) jest odsetek osób z wykształceniem średnim, zaś o 10% niższa liczba osób z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym. To także może mieć wpływ na mniejsze niż w całej gminie bezrobocie.

Na terenie Górnej Woli zamieszkiwanych jest stale 28 budynków. 3 domy pełnią funkcje mieszkaniowe okresowo (działki rekreacyjne), a 2 pozostają opuszczone. Większość współczesnej zabudowy pochodzi z lat 1945–1970. Należy podkreślić fakt, że w ostatnim dziesięcioleciu w Górnej Woli nie wybudowano żadnego nowego budynku mieszkalnego.

Blisko 1/5 gospodarstw nie posiada łazienki i splukiwanej toalety, a 1 nie jest podłączone do wodociągu. Centralne ogrzewanie i bieżąca, ciepła woda występuje w połowie budynków mieszkalnych. Świadczy to o zacofaniu podstawowej infrastruktury technicznej sołectwa.

Na jedno mieszkanie przypada 3,7 osoby, przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania to 76,4 m² (20,6 m² na jedną osobę).

Dopiero od 1988 roku możemy mówić o zaistnieniu Górnej Woli na kulturalnej mapie gminy. Przełomowym wydarzeniem było oddanie do użytku Wiejskiego Domu Kultury, w którym otworzono oddział Biblioteki Miejsko-Gminnej w Szadku. Od początku 2001 r. biblioteka posiada wyższą rangę, ponieważ do Górnej Woli przeniesiona została filia biblioteczna z Przatowa. Dzięki temu biblioteka wzbogaciła się o kolejne 7000 woluminów.

Na terenie sołectwa nie działają praktycznie żadne organizacje społeczno-kulturalne. Dom Kultury poza pomieszczeniem bibliotecznym jest praktycznie niewykorzystany (sporadycznie odbywają się tam jedynie wesela i wiejskie zabawy). Jediną organizacją, w której aktywnie działają mieszkańcy Górnej Woli jest Ochotnicza Straż Pożarna.